C U L T U R A

MAANDBLAD VAN HET CULTUREEL CENTRUM ARUBA

JAARGANG 3 NOVEMBER 1956 No. 8

Redactie: J. J. STAM
Druk: GENERAL PRINTING

IN MEMORIAM

De blaren vallen in de gele grachten;
Weer keert het najaar en het najaarsweer
Op de aarde, waar de donkere harten smachten
Der levenden. Hij ziet het nimmer meer.

Hoe had hij dit bemind, die duistre straten,
Die atmosfeer van mist en zaligheid,
Wanneer het avond wordt en het verlaten
Plaveisel vochtig is en vreemd en wijd.

Hij was geboren voor de stille dingen
Waarmee wij leven - maar niet even lang -
Waarvan wij het wezen slaken in ons zingen,
Totdat we zinken, en met ons de zang.

Het was een herfst als nu: de herfsten keren,
Maar niet de harten, na hun korten dag;
Wij stonden, wreed van menselijk begeren,
In de ademloze kamer, waar hij lag.

En voor altijd is dit mij bijgebleven:
Hoe zeer veel stiller dood dan slapen is,
Dat het een daaglijks wonder is, te leven,
En elk ontwaken een herrijzenis.

Nu weer hervind ik mij in het gewijde
Seizoen, waar de gevallen blaren zijn
Als het veeg zonlicht van een dood getijde,
En denk: hoe lang nog leef ik in dien schijn?

Wat blijft ons over van dit lange derven
Dat leven is? Wat, dat ik nog begeer?
Voor hem en mij een herfst, die niet kan sterven:
Zon, mist en stilte, en dan voor immer meer.

J.C.Bloem

Met dit gedicht verplaatst de dichter ons in de weemoedige sfeer om de eerste dagen van november. De gebeurtenis, die hij herdenkt - de dood van een vriend - is in de eerste plaats aanleiding tot een In memoriam en in de tweede plaats tot een bezinning over de betekenis van leven en dood, zonder dat eventueel in dit tweede gedeelte de gedachte aan de gestorven vriend wordt losgelaten. Reeële gebeurtenis en contemplatie zijn verweven tot een geheel, dat zuiver en harmonisch is opgebouwd. Er zijn dichters, wier ontroering zich weet te uiten in de vervoerende verzen van een aanhef, maar wier bewogenheid verzandt na de eerste strofe. Niet aldus Bloem. Hij wordt gekenmerkt, noch door een daling, noch door een stijging in de uitdrukking zijner gevoelens en gedachten. Het gedicht begint en men wordt vanaf het eerste vers meegenomen op de rustige cadans van zijn zangerig ritme en de weemoed van zijn toon. Het is een beek, die voortmurmelt zonder hevige stroomversnellingen, maar die helder blijft en doorzichtig tot zij uitmondt in het meer van des dichters wijsheid of berusting.

J. C. Bloem werd geboren in 1887 en behoort dus tot onze oudste, levende dichters. In tegenstelling tot het werk van vele tijdgenoten, doet zijn poëzie vaak formeel en klassiek aan, d.w.z. wat de vorm betreft. Nooit echter ontaardt zijn vers in een dreun, door de natuurlijke eenvoud en voornaamheid van zijn taal. Zijn oeuvre omvat enige bundels verzen o.a. Media Vita - enkele gedichten - Quiet though sad - en enkele essay's.

Het hier opgenomen gedicht wordt door de dichter zelf gezegd op één van de platen, die Philips wijdde aan de moderne Nederlandse dichtkunst.

Ch. W.

BELANGRIJKE DATA :

10 t/m 21 November: Tentoonstelling in Trocadero. Onderwerp: KATTEN

29 November: Filmliga-voorstelling in Theater de Veer.

6 December: Grote Muziekluisterwedstrijd. Over Radio Kelkboom, 's avonds van 9 tot 10 uur.

MUZIEK KENNEN DOET MUZIEK GENIETEN

(3)

Een jongetje moet in een groot Hollands huis voor zijn vader een bak met kolen voor de kachel halen. En zoals dat meestal gebruikelijk is, liggen die kolen op zolder. De zolder is groot en donker en het jongetje voelt zich niets op zijn gemak, want voor hij bij het hok met kolen is. moet hij wel een meter of tien door het donker scharrelen en dan pas kan hij met een zucht van verlichting aan het knopje van het licht draaien! Maar om zijn angstgevoelens te bedwingen heeft het jongetje een prachtig middel gevonden: hij begint een weinig vals, een liedje te fluiten, steekt snel de donkere zolder over, en is weer opgelucht dat alles zo goed is afgelopen! U voelt wel waar het om draait: dat liedje! Want het jongetje heeft iets nodig gehad voor de afleiding van zijn angstgevoelens, en het fluiten of zingen, of het muziekmaken in het algemeen is daar een prachtig middel voor.

En nu knoop ik weer aan bij mijn praatje van vorige maand. Want we stelden toen immers vast dat de primitieve mens, levend temidden van het grote oerwoud vol werkelijke en vermeende gevaren, in de eerste plaats muziek ging maken om zijn vrees voor geesten en demonen de kop in te drukken. En de angst voor deze machten en de aanbidding van zijn goden gaan bij hem hand in hand. God is voor hem geen Opperwezen dat alles leidt en bestuurt, dat vóór alles bescherming en verlossing schenkt, maar een grote onbekende macht die zwaar straft en het leven haast ondragelijk zwaar belast. Die macht moet steeds gunstig gestemd worden door het brengen van grote offers en door het uren- en dagenlang maken van muziek, in welke vorm dan ook. En al zijn wij in onze moderne samenleving dan ook ver van deze dingen verwijderd, toch kunnen wij als wij goed waarnemend veel verschijnselen zien die er op wijzen dat er niet zoveel veranderd is. Sombere, droevige of vrolijke gevoelens worden vaak opgewekt of verdreven door de muziek. Bij alle vormen van godsdienst speelt muziek een zeer belangrijke rol omdat het Woord veel intenser in de menselijke ziel doordringt als het ondersteund wordt door een melodie. In de Rooms-Katholieke eredienst is de muziek een feilloos middel om de gelovigen van het begint tot het einde der Mis mystiek geboeid te houden. In de protestantse eredienst is de muziek onmisbaar als onderstreping van het gezamenlijk bidden, loven en belijden. Geen volksfeest is denkbaar zonder vrolijke muziek, geen bruiloft wordt zonder het zingen van toepasselijke liederen gehouden. En natuurlijk kunnen we ook heel goed allerwege opmerken dat de mens muziek maakt om te strijden tegen de stilte. Zeer veel mensen kunnen absoluut niet tegen stilte. Of dacht U anders dat in vele huizen op Aruba de radio de gehele dag staat te daveren omdat men er inderdaad naar wil luisteren? Het gebeurt mij vaak dat ik bij iemand op visite ben en een overigens heel geanimeerd gesprek, door zo'n helse machine heen moet voeren! Als ik dan opsta en het ding eigenhandig tot stilstand breng, vindt niemand dat nog vreemd ook. Stilte is iets dat de moderne mens, gewend aan lawaai en een jachtend leven, vaak benauwend aandoet. En het is voor de hand liggend dat men dan naar een middel grijpt dat de stilte kan verbreken. En alle musici zijn het er wel over eens dat de radio, ondanks de onschatbare voordelen die zij heeft, toch een groot gevaar is voor het muziekleven.

Want het luisteren naar muziek moet een genoegen zijn dat soms meer verlangen tegemoet gezien moet worden: „Vanavond ga ik naar een concert", of: „Vanavond ga ik via de radio naar die uitzending luisteren". Maar alles wat de mens te veel heeft, alles wat hij te gemakkelijk kan verkrijgen, gaat hem tegenstaan. Daarom heeft het openbare concertleven een geweldige concurrent in de radio. Veel mensen gaan niet naar een concert als zij het thuis via plaat of radio beter, goedkoper en minder gecompliceerd kunnen horen.

Toch ben ik niet al te pessimistisch als ik steeds weer opmerk hoe de ware liefhebber wel degelijk voelt dat er een groot verschil is tussen het aanhoren van „levende" muziek, en het luisteren naar (oneerbiedig gezegd) „muziek in blik". Nog een stapje verder zou ik willen gaan en zeggen: men is op de goede weg als men voelt dat het zelf beoefenen van muziek toch nog meer genot schenkt. Dat het in alle eenvoud spelen van enkele volksliederen op de piano terwijl het gezin meezingt, en een goede huisvriend op de viool meespeelt, meer genoegen schenkt, dan het zitten in een gemakkelijke stoel, krant op de knieën, glaasje Cola binnen het bereik, luisterend naar een symfonie van Beethoven. Zolang we nog voelen dat het „zelf doen" toch bovenaan staat, zie ik de toekomst van ons muziekleven, ondanks de radio, niet somber in. Want de radio kan een zegen zijn, kan veel genoegen schenken.... mits,.... goed gebruikt!

RADIO-PROGRAMMA VOOR NOV. 1956.

Donderdag 1 November: Cherubini: Requiem Mis
Joh. Seb. Bach: Aria's uit de Hohe Messe en Magnificat

Donderdag 8 November: Franse componisten:
Debussy: Prélude á L'aprés-Midi d'un Faune
Ravel: Daphnis et Chloe, Suite No. 1.
Dukas: L'Apprenti Sorcier.

Donderdag 15 November: Fr. Schubert; Symphonie No 3
Jos. Haydn: Symphonie No. 100 (Militaire)

Donderdag 23 November: Joh. Seb. Bach: Suite No. 2 in B
W. A. Mozart: Symphonie in D. (Haffner)
Scriabin: Etude No. 11 in bes.
Nocturne voor de linkerhand.

Donderdag 29 November: Opera-muziek:
Aria's en koren uit werken van Mozart, Richard Strausz, Richard Wagner en Verdi.

Donderdag 6 December: Grote muziekluisterwedstrijd.
Voor inzenders van de juiste oplossing stellen wij drie fraaie LP gramofoonplaten beschikbaar.

Losse Opmerkingen bij ons Radio programma

Het Novemberprogramma begint de eerste van die maand met een uitvoering van Cherubini's Requiem. Men zou eerder verwachten, dat wij een opera van deze componist zouden uitzenden. Immers tijdens zijn leiderschap bij het Parijse konservatorium heeft hij er vele geschreven. Helaas voor Cherubini zijn die opera's maar een kort leven beschoren geweest. Wat wij heden ten dage nog wel eens van hem horen is de ouverture Anacreon. De opera zelf komt praktisch niet meer aan bod. Naar men zegt heeft de komponist in zijn ouverture voor het eerst de engelse hoorn (alt-hobo) in het orkest gebruikt. Het Requiem voor koor en orkest is echter, ondanks het feit dat het zeer weinig wordt uitgevoerd, een werk dat diepe indruk maakt op de aandachtige luisteraar. Het werd geschreven in 1816 en voor het eerst uitgevoerd ter nagedachtenis van een andere in de muziekgeschiedenis bekend geworden komponist, de fransman Etienne Nicolas Méhul.

Het franse programma brengt U werken van drie bekende komponisten. Ravel's balletmuziek, in 1912 geschreven in opdracht van Diaghilev, is vooral door de 2 suites die men uit deze muziek geëkstraheerd heeft, bekend geworden. Debussy werd bij het schrijven van zijn meesterwerk L'Apré-Midi d'un Faune geïnspireerd door het bekende gedicht van Stéphane Mallarmé. Let U eens op het prachtige thema door de fluit gespeeld bij het begin van dit werk. U bent meteen in een andere wereld. Deze indruk wordt nog versterkt door de klanken van de houtblazers, de roep van de hoorn, totdat opnieuw de fluit zijn prachtige melodie begint. In deze sfeer gaat het werk verder tot tenslotte de cello met de fluit het gordijn oplicht en wij terugkeren tot de wereld waarin wij leven. Weg is de betovering en de melancholie, weg het verlangen naar die andere wereld. L'apprenti Sorcier is ook geïnspireerd op een gedicht en wel de ballade van Goethe: Der Zauberlehrling, die zijn grond vind in een bekend volksverhaal. Dukas heeft zijn werk een grap genoemd. Het blijft echter moeilijk, dit meesterwerk te zien als een grap. Immers de manier waarop hij met enkele tonen voorwerpen en personen karakteriseert, is in één woord fantastisch. Als U bekend bent met het verbaal, zult U dit uit de muziek gemakkelijk terug berkennen.

Schubert's 3de Symfcnie dateert uit het jaar 1815, hij was dus 18 jaar oud, en volgt onmiddellijk op de 2de. Een belangrijk werk is het niet, maar de vrolijkheid en de blijdschap klinken ons uit deze overigens wat cppervlakkige muziek tegemoet. De instrumentatie doet vaak denken aan Mozart, hoewel bij laatstgenoemde alles veel verfijnder en beschaaf der klinkt. Het schrijven van de 3de S. nam ongeveer twee maanden in beslag en in die tijd werd ook nog zijn 9de strijkkwartet geschreven. Schubert heeft inderdaad verbazend hard gewerkt. Van Haydn volgt dan de bekende militaire. Waarom de bijnaam militaire? Doodeenvondig omdat Haydn in deze 100ste symfonie bepaalde slaginstrumenten gebruikt, die in die tijd innige associaties wekten aan militaire muziek. Papa Haydn is overigens rijk gezegend met bijnamen voor zijn werken. Denken we maar eens aan de Klokkesymfonie, de Abscbiedssymf., de Oxfordsymf. enz.

Bach schreef vier okestsuites. Hiervan zijn de 2de en 3de de beste en ook het best bekend. De

suite in b. is geschreven voor fluiten en strijkinstrumenten. Behalve de statige ouverture en de rustige, bezadigde Sarabande maakt de suite een vrolijke levendige indruk. In tegenstelling tot de conventie, die eiste dat een Suite met een Gigue (snelle dans) eindigde, schrijft Bach hier heel ondeugend een Badinerie, meer van luchtiger en schertsender aard. Mozart's Haffner-symfonie, is een eerbetuiging aan de Salzburger burgemeesterszoon Siegmund Haffner, die in de adelstand verheven was. In vier weken schreef Mozart de hele symfonie en dat betekende een nieuw meesterwerk, dat hoewel niet van de grootte als zijn laatste drie symfonieën, in zijn bescheidener omvang toch tot zijn grootste werken behoort. Luistert U eens naar dat liefelijke Andante, de sierlijkheid van het Menuet en de kleurrijke, brilliante finale met zijn lichtvoetige passages.

Tenslotte luisteraars nog even Uw aandacht voor de prijsvraag, die deze keer bestaat uit muziek en vragen zonder muziek. Uit enkele gegevens moet U de komponist raden, of het instrument of het werk. Erg moeilijk zullen we het U heus niet maken. Mogen wij op een massale deelname rekenen? En vergeet niet dat er drie mooie opnamen zijn uitgeloofd als prijzen. Mochten er gramofoonzaken zijn die een plaat als prijs beschikbaar willen stellen, dan zijn we natuurlijk erg dankbaar. Even een telefoontje, Eagle 8-58, en het komt in orde. Veel genoegen en tot 6 December.

Van het Tentoonstellingscomité

In de komende weken staan U enige interessante tentoonstellingen te wachten. Op Zaterdag 27 October opent in Trocadero de tentoonselling „PERS-FOTO 54/55". Deze collectie werd ons afgestaan door de Nederlandse Vereniging van Fotojournalisten en is een keuze uit de beste foto's van Nederlandse persfotografen, welke in 1954 en 1955 werden gepubliceerd. Wij twijfelen er niet aan of de tentoonstelling moet de aandacht hebben van de vele fotografen op ons eiland. Deze foto's zijn dikwijls onder zeer moeilijke omstandingheden genomen wat betreft standplaats, beschikbaar licht e.d. en het is interessant te leren, wanneer een vakman het juiste ogenblik gekomen acht om "Knip" te zeggen. Dat de heren persfotografen iets moeten doen om hun plaatje voor hun krant te krijgen en daarbij dikwijls een psychologisch inzicht aan de dag leggen, is zeker. Uit eigen aanschouwing de volgende illustratie: Evert van Dijk, Nederlands eerste oceanvlieger, keerde na zijn tocht terug in zijn huis te Wassenaar en de inkomst was feestelijk. Een aantal fotografen had post gevat hij de deur om na de stap over de grote vijver de stap over de huiselijke drempel vast te leggen. Dit ging niet door. Beleefd, maar niettemin overtuigend werden de mannen door het ontvangstcomité het tuintje uitgewerkt, iets, wat zij zich zonder meer lieten welgevallen. De tijd voor de slag was nog niet aangebroken. Zij zochten daarna een toevlucht in het tuintje van Buurman, waar zij ook de voordeur konden zien, maar trapten op de Zinnia's. Buurman, bloemlievend, nam dat niet, maar menslievend, wees hun een plaats op zijn terras, vanwaaruit men, ja, als het nu eenmaal niet anders kon, ook wel een aankomstfoto kon maken. De heren lieten zich gewillig plaatsen. Op het moment, dat de arriverende luchtheid ieders aandacht ving, stormde het fotografenpeleton als gold het de bestorming van een door de vijand bezette heuveltop, door tuin en Zinnia's en namen op het punt van uitgang de foto's, die zij van te voren beraamd hadden. Een fotograaf, zijn gildebroeders kennende, had zich van een goed plaatsje verzekerd om de „bestorming" op de gevoelige plaat vast te leggen en dit werd de mooiste foto van de oceaanvlucht. De persfoto is niet alleen „story-telling" wat betreft het onderwerp, maar dikwijls zeer zeker ook t.a.v. de wijze van opname. Niet alleen onze eilandelijke fotografen zullen met hun vakkennis kunnen genieten van deze foto's, ieder die van een verhaaltje houdt kan zijn hart ophalen in Trocadero van 27 October t/m 7 November.

Hebben we 10 dagen lang verlerlei onderwerpen kunnen aanschouwen, die vastgesteld werden door het enkele cameraoog, op 10 November gaan we de rollen radicaal omkeren. Dan kunnen we zien hoe vele ogen één enkel onderwerp beschouwen en hoe men dit onderwerp met vele expressiemiddelen heeft weergegeven. Op deze dag opent de tentoonstelling „KATTEN", een collectie samengesteld door Mevr. Magdalena Sothman. Aan de hand van deze expositie zal binnenkort een boekje over katten verschijnen. Het materiaal is nog niet op het eiland gearriveerd, zodat we er nog geen blik in hebben kunnen werpen. De reacties van elders verzekeren echter, dat deze tentoonstelling een bezoek zeker waard is en met een gerust hart nodigen wij U uit van 27 October t/m 7 November en van 10 t/m 21 November in Trocadero.

Nieuws VAN DE MUZIEKSCHOOL

De Arubaanse Muziekschool biedt grote mogelijkheden, dat wordt steeds duidelijker voor allen die er aan medewerken. In de eerste plaats neemt de school op Aruba een plaats in waarbij het mogelijk kan zijn dat er aan het muziekonderwijs op het gehele eiland leiding wordt gegeven. Ik zei: kan zijn, want helaas zijn we nog niet zoveer. Maar ik zie de toekomst niet somber in. De mogelijkheden om de jeugd iets bij te brengen op muzikaal gebied liggen voor het grijpen. We zijn zeer dankbaar dat we nu eens niet behoeven te zeggen zoals in Nederland: dit en dat is niet mogelijk, want er is geen geld. Maar eerst moeten allen die enigszins geinteresseerd zijn bij het muziekonderwijs er diep van doordrongen zijn, dat we er met het ongeorganiseerde werken van een amateurtje hier en een liefhebber daar, beslist niet komen. Begrijp me goed, ik heb niets tegen amateurs op muziekgebied. Ik ben zeer dankbaar dat de muziekschool zoveel gebruik kan maken van de kennis van verschillende amateurs. Maar het gehele muziekonderwijs richt niets uit als er geen lijn, geen systeem in zit! Die lijn, dat systeem moet de muziekschool er in brengen. Dàt is niet onredelijk, dat is niet bemoeiziek, dat is eerste eis. Waarom moet de musicus steeds vechten tegen toestanden die in bijna alle andere beroepen al lang tot het verleden behoren? Vakbescherming is er voor de meest uiteenlopende beroepen en ambachten. De musicus kent ze niet. Zeg niet: die man vecht voor zijn eigen standje, gunt een ander niets. Want het gaat louter en alleen om de verwaarloosde muzikale opvoeding van de jeugd. Niemand zou er genoegen mee nemen dat iedere onderwijzer op school zijn eigen methode en lesmateriaal gebruikte, dat hij zijn schooltijden en vakken indeelde naar eigen inzicht. Dat kan ook op muziekgebied niet, dat gaat ten koste van de leerlingen. Daarom gaan we voort naar het doel dat boven al omschreven werd: Muziekonderwijs voor iedereen, zonder onderscheid, volgens goede, suceesvolle methodes.

Met de plannen voor een vakonderwijzer voor viool gaat het goed. Laat een ieder die van plan is zichzelf, of zijn kinderen vioolles te laten geven vooral niet verzuimen om zich nu reeds op te geven bij ondergetekende (tel. 1047). Als de plannen hier tijdig zijn opgemaakt en uitgewerkt, kunnen we spoedig op een vakman voor het onderwijs op dit instrument rekenen.

R. H.

Filmliga ARUBA

Na de laatste maanden rijkelijk van Engelse films genoten te hebben, gaan we nu weer een aantal Franse films zien. In November is dat „De Vreemde Verlangens van Mr. Bard" in December „Adorables Créatures" van Christian Jaque met Martine Carol, Danielle Darrieux, Renee Faure, Edwige Feuillere en Daniel Gelin. Het nieuwe jaar wordt geopend met „Jour de Fète" van, door en met Jacques Tati.

De vertoning van „De vreemde verlangens van Monsieur Bard" vindt plaats in theater De Veer op Donderdag 29 November.

Monsieur Bard is een gemoedelijke busschauffeur, en geniet van z'n werk, z'n rokertje en borrel, tot hij tijdens een der ritten onwel wordt, en hem dat alles wordt verboden door zijn dokter. Hij moet zich zeer ontzien, om nog een poosje mee te kunnen met z'n zwakke hart.

Hij bemachtigt echter inplaats van zijn pensioentje, een uitkering ineens, en gokt daarmee in het casino een fortuintje bij elkaar, zij het door ingrijpen van zijn neef, en zonder dat hij het zelf wist. Deze neef bouwt schone zakelijke luchtkastelen, maar Monsieur Bard wenst nog slechts één ding: iemand die werkelijk van hem houdt. Trouwen vindt hij geen oplossing! Daarvoor vindt hij zichzelf te lelijk te oud en.... te rijk. „Dat wordt toch een zaak om m'n geld", maar een kind, dat moet het zijn. Ziedaar zijn vreemde verlangens. Een moeder is echter onontbeerlijk, maar daar weet zijn vriend Antonio tenslotte raad op. De eisen zijn echter niet gering. Ze moet o.a. beeldschoon zijn, om zijn eigen lelijkheid te compenseren. Verdere verwikkelingen en intrigues van zijn hebzuchtige familie blijven echter niet uit, en ze willen hem zelfs krankzinnig verklaren, om de erfenis veilig te stellen.

Het is weer een kostelijke Franse film, waarvan U van het begin tot het eind zult genieten.

h.t.

Muziek

Muziek. Dat woord krijgt pas diepere inhoud en rijkere betekenis, als U *zelf* muziek gaat spelen.

De schoonheid van de muziek kunt U nooit beter realiseren, dan door de muziekbeoefening zelf.

Aarzelt nu niet langer. Sluit U aan bij die anderen, die in spontane muziekbeleving wekelijks samenspelen.

Wordt lid van het Arubaans Symfonie Orkest.

Dan pas zult U ondervinden wat dat toverwoord *MUZIEK* betekent.

Levensvreugde.... levensrijkdom, dat geeft U de Muziek.

Bouwt mede aan de groei en bloei van ons ARUBAANS SYMFONIE ORKEST.

N. V. ODUBER & KAN
OPTICIENS
vertegenwoordigers van Bausch & Lomb
RAY-BAN

De beste service
De grootste sortering
N. V. KAN
JUWELIERS

NASSAUSTRAAT 47
ORANJESTAD

Met **AIRCONDITIONING**

GEEN

SLAPELOZE NACHTEN

RODEHOND

KLAMME LAKENS

LAWAAI

MUSKIETEN

Dank zij ons goed koop

AIRCONDITIONING TARIEF

liggen al deze voor U zo belangrijk voordelen
NU ook binnen Uw bereik.

Inlichtingen **ELMAR**

VITTORIO DE SICA,

een uitgekreten profeet in eigen land.

De beroemdste filmregisseur en -acteur in Italië is ongetwijfeld Vittorio de Sica, maar die beroemdheid sluit niet in, da hij ook geliefd is. Integendeel. Want al verwierven „Sciuseia", „Fietsendieven", „Wonder in Milaan", en „Umberto D." door hun zuivere directheid, door het mengsel van vreugde, melancholie en ironie, dat ze waren, op het een of ander festival altijd wel een of andere prijs, in Italië schreeuwde iedereen moord en brand. Zó waren de Italianen niet, zó was het leven in Italië niet. Dat was moeilijk te bewijzen zolang de Sica zijn gegevens ontleende aan het dagelijks leven, en dat liet uitbeelden door mensen uit het volk, die niets anders deden dan ziehzelf zijn. Neo-realistisch noemde men zijn films, al werd een zelfde soort film, die o.a. Paul Rotha in Engeland maakte vóór de Sica beroemd werd, doodgewoon als burgerlijk bestempeldé Dat dit neo-realisme voor de Sica alleen maar gemak — hij hoeft de straat maar op te trekken en zijn camera in te stellen! — en lage kosten betekent is een fabeltje. Om steeds weer aan de juiste mensen als vertolkers te komen — hij „koopt" ze niet als de studio's — verzet hij een zenuwslopend werk. Met de opnamen van „Fietsendieven" was hij bijvoorbeeld al begonnen, terwijl hij nog steeds het jongetje, dat Bruna moest spelen, niet gevonden had. Iedereen, die bij de opname betrokken was leefde dag in dag uit in paniek, dat alles zou spaak lopen. Maar de Sica bleef zoeken, tussen het werk door. En hij vond tenslotte zijn spelertje.

In zijn eentje vechtend tegenover een overmacht van geld, van jalousie en tegen zijn zelfkritiek, heeft hij geen tijd om zich te bekommeren wat dat neo-realisme, dat men hem in de schoenen schuift, nu eigenlijk wel is.

Zijn werk vertoont zulke uiteenlopende tendenzen, dat men hem binnen enkele jaren tijds al heeft uitgekreten voor communist, defaitist, pessimist, omdat hij niet rust de mensen te vertellen met zijn films „zo is 't", het leven van jou van mij, van iedereen.

Al werden de Sica's films in Amerika de een na de ander bekroond, in Italië beweerde men, dat de Amerikanen niet langer het werk in de trant van een „Fietsendieven" wensten. Dat betekende: geen afzetgebied meer voor zijn films, geen dollars meer in het laatje. Dat de Sica de naam van de Italiaanse filmindustrie in het buitenland had helpen vestigen, was men vergeten. In de toekomst was het voor hem onmogelijk de 60% vergoeding voor productiekosten te krijgen, die de regering doorgaans uitdeelt. Dit totalitaire gebaar van censuur kwam niet uit onderlinge jalousie voort, maar uit angst voor dreigementen van over het water. In 1952 bezochten enkele Amerikaanse priesters Ethel Monaco, hoofd van de Bond van Italiaanse filmproducenten en filmexporteurs. Zij kwamen eens haarfijn vertellen, dat ook Italië er goed aan zou doen, wilde het nog films in Amerika toegelaten krijgen, de Katholieke Filmcode die ook in Amerika aangehouden werd, over te nemen. En er werd bij gezegd, dat dan een film als „Fietsendieven" beslist niet toegelaten zou worden. Ook andere regisseurs werden al bij voorbaat op de zwarte lijst gezet. Wie zal er al niet gedacht hebben, toen de Sica na zijn plotselinge grote succes als regisseur, weer zelf als acteur optrad in films door anderen geregisseerd: „Hij wil zeker nog beroemder worden!"? Maar hoevelen konden toen weten dat zijn uitbeeldingen van onbegonnen liefdesspel met schonen als Gina en Sophia inderdaad onbegonnen werk was van een man, die dag in dag uit ieder middel te baat moet nemen om aan het geld te komen, waarmee hij zijn eigen films kan financieren?

De Sica lijkt een hartveroverend man als acteur, maar wie hem in de pauzes van de opnamen ziet temidden van de regisseurs, die hem treiteren waar ze het niet laten kunnen, temidden van vrouwelijk schoon, dat zijn talent gebruikt om er zich aan op te trekken naar een wereldfaam, begrijpt, dat hij in enkele jaren heus niet zo grijs geworden is, alleen om er interessanter door te lijken.

Als iemand weet „hoe het niet moet", een verantwoorde film maken, dan is het wel de Sica. Gedurende de 15 jaar dat hij voor de oorlog in 35 films speelde en het idool van alle Italiaanse meisjes was, had hij zijn ogen beslist niet in zijn achterhoofd. Hij merkte wel degelijk wat er rammelde in de filmproductie van die dagen. Maar niet voor niets is hij een Napolitaan en dus voorzichtig. En zijn lange verblijf in Rome had hem geleerd eerst zijn gezond verstand te gebruiken, en dan de lires, die hij daarmee verdiend had voor zijn fantasie: het verfilmen van verhalen als „Kinderen ons aan", „Sciuseia" en veel andere. Maar voor het zover kwam had hij eerst nog de nodige concessies gedaan aan de publieke smaak. Het Italiaanse publiek, dat ook in die dagen liever een buitenlandse rolprent zag, stond voor de door de Sica gemaakte filmkomedies in de rij. En de buitenlanders stuurde men er naar toe onder de aansporing: „Ga er maar gerust naar toe, al is 't een Italiaanse film. Deze is van de Sica. Kan je lol hebben".

Deze zelfde „lol" van vroeger moet de Sica ook vandaag weer opbrengen, omdat hij het gewaagd heeft een paar jaar lang zijn eigen ideëen over de tragiek in het leven van de mens de wereld onder de niets vermoedende neus te duwen.

Als hij het daarover heeft, spreekt hij wat romantisch, pathetisch, in eenzelfde trant als waarin hij speelt. Dat doet naar buiten misschien allemaal een beetje „te" aan. Maar wat, als deze man ook nog het vertrouwen in zichzelf zal gaan verliezen? En als gevolg daarvan, niettegenstaande de genegenheid, achting en bewondering van miljoenen mensen, die hij zo diep heeft weten te ontroeren als het zelden een kunstenaar gegeven is, de strijd zal opgeven? Jaren heeft het hem gekost het geld voor de productie van „Fietsendieven" bij elkaar te krijgen. En zijn nieuwe film „Het Dak" wordt nu wel met veel ophef door de grootste filmmaatschappij Titanus aangekondigd, maar waar tussen die reeks van namen van bekende en minder bekende medewerkers zal te lezen staan, dat de Sica haar zelf helemaal heeft moeten financieren? Dat hij voor hij dit — ongetwijfeld — nieuwe kunstwerk kon maken, zich eerst heeft moeten geven om de onbenulligheid van een Gina en een Sophia „op een hoger niveau" te brengen? Een man van vijenvijftig jaar, die er als een jongen voor vechten moet zijn dromen op de werkelijkheid te veroveren, omdat deze dromen nu toevallig de werkelijkheid uitbeelden. Die ze zijn grote naam voor de voeten gooien, zodat hij er zijn nek over zal breken.

MIEP DIEKMANN.

Cultura voor de Jeugd

Het dorp dat leeft van de dood

Er ligt in de Friese greidhoek een gehucht zó onberoerd door de laatste eeuwen, een terp, zo dor van ouderdom na een voortdurende strijd tegen de wisselende getijden van een aandringende zee, dat men bij het naderen van deze plaats de gedachten aan de eeuwigheid bij zich voelt opkomen. Dit dorp heet Wieuwerd en is over de hele wereld befaamd. De faam van Wieuwerd is ontstaan door de ontdekking van twee timmerlieden, die in het jaar 1765 bezig waren met herstellingen in de achthonderd jaar oude kerk. Die kerk ligt op de terp en rond om de oude muren wandelt men langs de graven. En de koster van de kerk vertaalt de Hollander de grafschriften in een taal die hij niet kent. „Hjer rest Akke...." Hier rusten Friezen en Friezinnen.

Het is windstil op het kerkhof deze stralende najaarsdag. Men kan de stilte beluisteren in het nauwelijks hoorbaar trillen van het iepenloof, dat hoog boven de toren omhoog stijgt in de Friese lucht. De lange stammen, als het ware een palissade vormend rond het oude kerkje, beschermen het oude gesteente tegen de toorn der winden, in het bijzonder tegen de ijzige Noordooster.

De koster gaat ons voor naar binnen en wij wandelen langs het gezangenbord (Ps. 134: 1-2 lezen wij in krijt), langs de monumentale preekstoel naar een verhoogde vloer en staan dan voor de daaronder gelegen grafkamer. En de ongelovige Thomas staat tegelijkertijd voor het raadsel als hij de kleine ruimte is binnengegaan en ziet.

Indien de timmerlui niet nieuwsgierig waren geweest tijdens het schaftuur dan had de naam Wieuwerd wellicht de klank behouden van een vergeten gehucht, dat daar in het midden van Friesland zo ver schijnt te liggen van de gehaaste polsslag van deze eeuw. Maar de timmerlui verwijderden het luik en gingen de kelder binnen. Zij zagen elf kisten op schragen en keerden weer terug. Ze renden terug — geschrokken. Maar een volgende dag — wellicht aangelokt door vermeende verborgen schatten — verwijderden zij het luik opnieuw, en voor de boze geest van de grafschenner in hen. Zij zagen daar in een met linnen beklede kist een gaaf lijk en toen de ontzetting hen weer wegdreef begon het gerucht de ronde te doen.

Een nader onderzoek bracht het volgende aan het licht. De elf kisten bevatten gemummificeerde lijken — geel van kleur maar nog zo duidelijk de oorspronkelijke trekken vertonend, dat men deze afgestorvenen zeker geidentificeerd zou kunnen hebben, zo men hen bij leven had gekend. Een stroom von bezoekers kwam naar Wieuwerd. Baldadigen en andere indringers, studenten van de Franeker medische hogeschool namen gedeelten van die lijken mee, als souvenir of uit bijgeloof. Er zijn er vijf overgebleven. Ze liggen daar onder glezen platen in de nauwelijks verweerde kisten, getekend door de kortste levenszucht van een zachte dood of met het verwrongen gezicht van de stervende, door pijnen gefolterd in zijn laatste verzet tegen het onafwendbare. Een van die kisten bevat het lichaam van een mismaakte, het is een vrouw. Men ziet de spierbundels liggen, gestrekt en uitgedroogd. En latere onderzoekingen hebben uitgemaakt dat het inwendige orgaan in een verdroogde vorm aanwezig zijn. Men betast voorzichtig — met een aarzelend luguber gevoel de borst van een man. De huid voelt aan als zeemleer.

Boven de vijf kisten met de mummies hangt een papagaai, vijftig jaar geleden neergehangen. De vogel is verdroogd, maar nog gaaf. Er zijn toen proeven genomen met een verse baars en een goudplevier, teneinde een oplossing te vinden voor het raadsel — voor het grote mysterie, waardoor zijn die lijken nog niet vergaan? Waarom is de papagaai nog niet van het touw gevallen, en waarom is de lucht er zo prikkelend zuiver?

Er zijn twee luchtgaten in de kelder en zachtkens speelt de wind en noch de koster, noch de geschiedschrijvers geven antwoord op de vragen.

Men — de grote enen — beweert dat bepaalde gassen in de kelder opstijgen die ontbinding tegengaan. Althans de ontbinding aanzienlijk vertragen. Want wel staat vast dat de ontbinding zeer langzaam voortgaat, zeer langzaam.

Omtrent een maand of twee geleden vond de koster in zijn tuin een kievit. De kievit spijkerde hij op een plankje en zij is nog zo gaaf en de veren bezitten nog zó de fraicheur van het leven, dat men gaarne in de raadselachtige natuurkrachten in de grafkelder van Wieuwerd zou willen geloven.

Wij zetten onze handtekening in het register van bezoekers en stonden weer buiten.

We waren voor het eerst in ons leven met de dood

vertrouwd geraakt. Toen we bij de koster aarzelend informeerden naar de prijs, naar de voorwaarden voor een plaatsje — hoorden wij dat een en ander, mede vanwege de begrafeniswet, uitgesloten moest worden geacht.... Jammer!

JEUGDRUBRIEK.

PRIJSRAADSEL.

Het aantal oplossingen was deze keer zo miniem, dat we geen prijs kunnen toekennen. De goede oplossers loten de volgende keer mee. Sturen ze nu weer een goede oplossing in, dan hebben ze een dubbele kans.

De oplossing van October was: Panama.

't Nieuw raadsel, dat we om het wat eenvoudiger te maken, nu maar eens dicht bij huis gezocht hebben:

Een berg op Aruba, dicht bij de zee. Men heeft, jaren geleden, gemeend daar op rendabele manier goud te kunnen winnen. Wie de moeite van de beklimming neemt, vindt boven nog allerlei sporen van bedrijvigheid in vroegere tijd. Er gaat een weg tegenop, maar een normale auto heeft het niet gemakkelijk als die weg bestegen moet worden.

Hoe heet die berg?

Oplossingen voor 20 November aan P.O. Box 216, San Nicolas. Onder de goede oplossers worden drie boeken verloot.

HOE KUNT U OORDELEN OVER DE VORDERINGEN VAN UW KIND?

Overgenomen uit Dance Magazine's „Primer for Parents" door Josephine Schwarz

Vorderingen in de dansstudie hangen van veel factoren af, zowel àfhankelijk als ònafhankelijk van de leerling. b.v. Danseresjes met slappe spieren zullen veel langzamer vorderingen maken, dan zij die een natuurlijke sterke lichaamsbouw hebben, òf, de vorderingen van een kind dat in een té moeilijke klas geplaatst wordt, zal een volkomen gestagneerd resultaat geven.

Ofschoon, als er een prettige omgang is tussen lerares en leerling en het kind houdt van dansen, dan zal zij zeker goede vooruitgang maken, ondanks tekortkomingen of moeilijke omstandigheden.

Om in staat te zijn vorderingen te beoordelen, moeten we eerst de factoren begrijpen die afhangen van 't jonge danseresje en het vermogen ontwikkelen om ze te erkennen en naar waarde te schatten.

Physiek of Instrument:

Wanneer we spreken van de physiek van een danser of danseres, dan spreken we van zijn of haar intrument.

Er zijn zekere ideale anatomische kwalificaties nodig voor de afgestudeerde artist, maar het groeiende kind kan er 't ene jaar iets van opdoen, terwijl zij in 't tweede jaar slungelig wordt en 't jaar daarna 'n dikkerdje, om dan ineens het perfecte instrument te bezitten. Vanwege deze veranderingen kan men niet met zekerheid voorspellen hoe het volwassen instrument zal zijn bij de bestudering van het groeiende kind. Men kan alleen hopen!

't Is echter wáár, dat jaren van goede training in ballet of vrije danstechniek veel lichamelijke fouten kunnen verbeteren die nadelig geacht worden voor een danser(es). En van de andere kant leren goede leerlingen veel manieren om deze nadelen te compenseren. Gestadige verbetering kan belemmerd worden door de groei-periode, teveel aan gewicht of bepaalde anatomische structuur. Dus deze feiten moet U in consideratie hemen bij het beoordelen van de dansvorderingen van Uw kind.

Intellectuele en Instinctmatige bekwaamheid.

Het is waar dat de graad van vlugheid van gedachten en instincmatig begrip, waarin dansleerlingen de physieke en artistieke problemen - waar zij tegenover komen te staan - oplossen en leiden, zeer belangrijk zijn om vorderingen te maken. Sommige kinderen benaderen de oplossing van deze problemen bijna op de zelfde wijze als 'n wiskundige vergelijking en zeer vaak vergoedt zo'n benadering andere tekortkomingen. Andere kinderen zullen intuitief hun bekwaambeid richten met een niet geheel verstandelijke benadering. De resultaten kunnen even lonend zijn, want het kind dat de problemen instinctief benadert bezit artistiek talent.

De verstandelijke benadering aangevuld door de instinctieve benadering, is natuurlijk ideaal.

Wanneer de leerlingen op technisch gebied vorderingen maken, zullen ze dit ook op verstandelijk gebied moeten doen. Vaak heb ik tegen mijn jonge leerlingen gezegd: „Je hoofd kan je voeten nog niet bij-houden" en daarmee bedoelde ik natuurlijk dat ze technische rijp waren voor meer gevorderd werk, maar geestelijk nog niet in staat waren dit te kunnen bevatten.

Nogmaals, ik heb menig kind gadegeslagen dat in 't begin weinig of geen artistiek gevoel bezat, maar

zichtbaar opbloeide, wanneer eenmaal de sluimerende gaven zachtjes aangeroerd werden.

Technische of Physieke vaardigheid.

Dans, gescheiden van elk artistiek opzicht is 'n reeks van lichamelijke vaardigheden.

De vaardigheden in de vorm van ballet- en vrije dansen zijn veel ingewikkelder en moeilijker onder de knie te krijgen dan b.v. volksdansen of balzaaldansen. Vorderingen zijn begrijpelijkerwijs langzamer te bemerken in de eerste. Voor sommigen van de meest pientere kinderen vormt het aanleren van de lichamelijke vaardigheden een struikelblok, terwijl andere klaarblijkelijk minder bijdehante kinderen dit met een verbazing wekkende vlugheid leren. Dit heeft beslist niets uit te staan met het Intelligentie Quotient of het schoolrapport, maar wordt veroorzaakt door betrekkelijk zwakke of krachtige lichaamsbouw, instinctmatige benadering en het evenwichtszintuig. Dit zelden begrepen maar algemeen voorkomende zesde zintuig zegt ons wanneer onze benen gekruist zijn, onze handen op de rug, of onze kin op de borst rust, zonder dat we daarvoor naar onze voeten hoeven te kijken over de schouder of op de neus. Tesamen met de half-cirkelvormige kanalen in de oren zegt het ons - zelfs als we geblinddoekt zouden zijn - of we op één been staan, liggen, of een heuvel oplopen. Het is de evenwichtszin die niet als een van de vijf zintuigen meetelt, maar toch van zeer grote betekenis is in ons bestaan.

Danseresjes leren met behulp van dit zintuig en maken vorderingen door het te ontwikkelen evenal men het gehoor voor muziek ontwikkelt en daardoor meer begrip krijgt voor de kunst. Maar zoals sommige zeer begaafde kinderen weinig talent voor muziek hebben, zo zijn er ook met 'n zeer goed gevoel voor beweging maar weinig talent voor dansen.

Katherine F. Wells zegt in haar uitstekende boek „Kinesiology":

De vaardigheden die op de eerste plaats betrokken zijn bij het werken met het lichaam zijn
a) houding
b) evenwicht
c) zich voortbewegen.

Deze worden door de leek gewoonlijk vertaald als: zitten, staan, lopen. Maar voor de danser(es) betekenen ze meer en strekken zij zich ver uit buiten deze eenvoudige verklaringen.

'n Goede houding heeft niet een enkelvoudige betekenis voor de danser(es) 't worden duizenden verschillende houdingen, die varieren naargelang de beweging, en evenzeer als de houding van 't lichaam, noodzakelijk bij de dansstijl, waarin de danseres zich uitdrukt.

Evenwicht heeft eveneens een meervoudige betekenis. Er zijn b.v. problemen om het evenwicht te behouden op één been, in het draaien, of in het neerkomen na een sprong, staande op de tenen, enz., enz.

De meervoudigheid en de ingewikkeldheid van de bewegingsvaardigheid van een danser(es) zijn verbluffend, zelfs voor de danser, en worden zeker ten volle gewaardeerd door de niet-danser.

Veel danseressen en leraressen zijn van mening dat physieke of technische bekwaamheid alleen ligt in kracht en zij spannen zich steeds weer in om krachtiger te worden of maken hun leerlingen krachtiger. Maar technische bekwaamheid is niet alleen kracht, 't is de perfectie van patronen; van houding, evenwicht en beweging. Kracht is alleen maar de schrijfstift waarmee de patronen getekend worden.

e.a.

Wordt vervolgd.

Hoe „Ziet" de Camera?

I. Een scheve opname is ook niet alles.

De emancipatie van de filmvorm wordt nog al eens bedreigd door de sirenenzang van het gewild artistieke, zoals men in sommige films kan waarnemen waarin de camera nogal opgewonden te werk gaat, zonder dat nu de kern van de zaak er iets duidelijker door wordt. De camera-beweging is dan veeleer een afleidingsmanoeuvre om de verveling op een afstand te houden. Geraffineerde camera-instellingen zoals men ze dikwijls met artistieke pretentie of louter als knap spelletje vindt toegepast, hebben vanaf de eerste dagen, dat er sprake was van enige filmkunst, gegolden als afwijkingen van het filmische ideaal. In een der eerste belangrijke theoretische werken over de filmkunst, namelijk in Rudolf Arnheim's „Films als Kunst", wordt hier al met nadruk op gewezen: een scheve opname is een verkeerde opname zolang zij niet bewust werd gewild vanuit een bepaalde dramatische behoefte. Eerst langzamerhand is men er achter gekomen, dat door gebruik te maken van de verschillen tussen filmopname en werkelijkheid vervormde afbeeldingen van de werkelijkheid konden worden verkregen, iets dus, waarvan de waarde, van artistiek standpunt, uit

hoger lag dan die van de loutere afbeelding. Datgene wat tot dan toe onopgemerkt was gebleven, werd ineens bewust gecultuveerd en diende als werktuig van een artistieke vormingswil. Het ging minder en minder om het afgebeelde voorwerp, meer en meer om een uitbeelding van het karakter van een voorwerp, om het zichtbaar maken dus van een gedachteninhoud.

Hierbij valt het volgende aan te tekenen: Het zien is voor de doorsneemens in het dagelijkse leven een middel ter oriëntering. Men ziet van de voorwerpen om zich heen juist datgene wat men nodig heeft om er z'n houding tegenover te bepalen. Staat een meneer voor de étalage van een herenmodezaak, dan zal de verkoper vermoedelijk minder op zijn gezichtsuitdrukking letten dan op de kleur van zijn das (om zijn smaak te weten te komen) en op de snit van zijn jas (om zijn finantiële draagkracht te schatten). Komt dezelfde meneer zijn kantoor binnen, dan zal zijn bediende heel weinig interesse hebben voor zijn das, maar des te meer voor de uitdrukking op het gezicht van zijn baas (om te zien hoe de bui is die dag). Het is een bekend feit, dat vele echtgenoten van elkaar de kleur der ogen niet weten; dat mensen niet weten wat voor afbeeldingen er in hun eetkamer aan de muur hangen en hoe het tapijt daar er precies uitziet; of hun dienstmeisje zich goed of slecht kleedt. Het is een uitzondering als iemand zich plotseling aan een doelloos-in-zich-opnemen overgeeft, plotseling de handen van zijn overbuurman nauwkeurig bekijkt, de vorm van de telefoon op schoonheid test, het schaduwspel op een straatsteen volgt. Voor het begrijpen van een kunstwerk is een noodzakelijke voorwaarde, dat men de dingen op een bepaalde manier kan bekijken zoals men dat niet in het dagelijkse leven gewend is te doen. Het gaat er bijvoorbeeld niet om, dat men ergens een politie-agent ziet staan maar hóe hij er staat. Hoe precies een politie-agent een politie-agent is. Hóe typerend. Hoe karakteristiek is juist die bepaalde beweging, die ons, uitgekozen uit vele anderen, wordt getoond. Hoe wordt het massale van de figuur uitgestreken, zoals de camera haar van onder naar boven heeft opgenomen.... Voelt U het verschil in kijken tussen „zomaar kijken" en op een bepaalde manier waarnemen?

Er bestaan kunstmiddelen om de toeschouwer tot een bepaalde zienswijze te dwingen. Ziet men op het witte doek een normale opname van een bemande roeiboot op een meer dan zal de toeschouwer vaststellen: „Aha, een roeiboot!" Verder niets. Heeft echter de camera boven de boot gezweefd, zodat de toeschouwer boot en roeiers van boven af bekijkt, dan ontstaat er een indruk die ongewoon is, uit het dagelijkse leven niet gekend. Uw interesse wordt daarmee verplaatst van de boot als voorwerp naar de boot als vorm. Onmiddellijk valt de spitse voorkant van de boot op, het heen en weer vallen van de lichamen der roeiers - allemaal zaken die anders onopgemerkt zouden zijn gebleven. De toeschouwer wordt er dus toe gedwongen iets vanouds bekend van een heel nieuw gezichtspunt uit te bekijken, eerst dan is hij rijp om dingen in zich op te nemen. Bovendien wint het beeld van de boot aan werkelijkheid; — de indruk die zij maakt is levendiger en pakkender.

De projectie van lichamen op een plat vlak betekent niet alleen, dat ieder apart lichaam van een bepaalde hoek uit bezien moet worden. We moeten met alles rekening houden wat de filmvakman omvat met het woord „instelling": dus ook met het zich achter elkaar bevinden van verschillende lichamen, die elkaar in het beeld overdekken. Voorwerpen bevinden zich in een bepaalde ruimte, men kan er tussendoor lopen, het een na het ander bekijken. Staat de filmcamera echter op een bepaalde plaats, dan ziet zij, precies als het menselijk oog (wanneer het lichaam stil staat), de voorwerpen achter elkaar: ze staan elkaar in de weg, het een verbergt zich achter het ander. En juist deze beperking - bij een stilstaande camera - biedt wederom de filmkunstenaar een nieuw middel om bijzondere artistieke effecten te bereiken. In een volgend artikel zullen we het aan de hand van voorbeelden staven.

B. J. Bertina.

Radio en Televisie (IV)

De invloed van plaat en band.

Het grote publiek, overal ter wereld, houdt zich in het algemeen slechts bezig met de waarneembare en hoorbare resultaten van televisie en radio. Men stelt zich tevreden (of niet) met wat op het beeldscherm verschijnt. Men luistert, al of niet met instemming, naar de radio. Over de technische ontwikkeling, die aan dit alles ten grondslag ligt, denkt men weinig na. Nog minder denkt men na over de samenhang tussen verschillende technieken die afzonderlijk van elkaar ontstonden. Dat er tussen de geluidsradio en het vermogen om geluiden op plaat of an-

dere middelen "vast te leggen" een duidelijk verband bestaat, is vrijwel algemeen bekend. De ontwikkeling van de gramofoonplaat tot een massamedium is in zekere zin een ouder verschijnsel dan de radio. Toen in de Europese landen de radio aan populariteit won vreesde men wel eens, dat de gramofoonindustrie het tegen het nieuwe muziekreproducerende apparaat zou verliezen. Niets is minder waar gebleken. Het ene medium begon het andere aan te vullen. Als broeders werkt men thans samen, terwijl, afgescheiden van technische zaken, de betovering die van beide media uitgaat, op allerlei mensen een diepe invloed uitoefent.

Wat doen de gramofoonplatenmakers? Wat doen de mensen, die muziekprogramma's via de technische middelen van de radio uitzenden? Beiden doen niets anders dan het publiek confronteren met illusies. Wanneer op de „pick-up" de zwarte schrijf draait dan is het mogelijk de illusie te verkrijgen dat men luistert naar, om een voorbeeld te noemen, het "Boston symphonie orkest". Hetzelfde geschiedt als men luistert naar de radio.

Wie echter het Boston symphonie orkest nooit in werkelijkheid heeft horen spelen, wie dus niet op de hoogte is van de klank en kleur, die dit orkest onder de accoustische condities van een zaal bezit, zal uiteraard geen vergelijking kunnen maken tussen de herinnering aan een zelf beleefde werkelijkheid en de reproduktie, die hij via de technische middelen te horen krijgt. Men stelt zich tevreden met de illusie, dat die zwarte, door een motor bewogen schijf, het genoemde orkest is. Lang voordat iemand de perfectie van de huidige langspeelplaat kon voorzien of lang voordat de magnetofoon-band algemeen zijn entree gemaakt had, lang voordat de frequentie-modulatie een perfecter Radio-ontvangst mogelijk maakte, was men reeds gewend de illusie, zonder slag of stoot, te aanvaarden. Men hoorde wel het regelmatig ruisen van de plaat, men bemerkte wel de imperfecte overdracht door middel van de radio...., maar men behield de illusie en men bield, ondanks ruisen of andere verraderlijke bijgeluiden vol: hier speelt het Boston symphonie orkest.

Vaardige drukkers, die sedert jaren experimenteren met gekleurde copieën, gemaakt naar meesterwerken, zijn er zelden of nooit in geslaagd deze illusie op te wekken bij mensen, die hun produkten bekeken. Steeds blijft men zich duidelijk bewust, dat de reproduktie van een schilderij van, om alweer maar te hooi en te gras een voorbeeld noemen. Matisse.... een reproduktie is. De reproducenten van muziek echter hadden een streepje voor. Een zo belangrijk streepje zelfs, dat het mogelijk werd, reeds gereproduceerde werken via de radio nogmaals te reproduceren, zonder dat dit de illusie ernstig verstoorde. Weliswaar zijn er nog altijd mensen, die bij hoog en bij laag beweren, dat de onmiddelijke uitzending van een orkestwerk uit zaal of studio "beter of", mooier is dan reproductie door middel van te voren vervaardigde band-of plaatopname, maar de voorstanders van de "live" uitzending nemen internationaal in aantal af. Zelfs is het reeds zover, dat men, om een voorbeeld te noemen, bij de Nederlandse omroep niet terugschrikt mede te delen, dat men zojuist geluisterd heeft naar Andrés Segovia, zonder te vermelden, dat deze guitarist niet persoonlijk optrad, maar dat men doodeenvoudig een in de discoteek aanwezige opname van een uitvoering, die de betrokken artist misschien jaren geleden eens heeft gegeven, wederom reproduceerde.

Echte muziekliefhebbers zullen hierbij (vanuit een bepaald standpunt terecht) de wenkbrauwen fronsen. Daarentegen zullen bij accoustici, psychologen en anderen vragen rijzen. En de belangrijkste vraag luidt wel: hoe het mogelijk is, dat het pu-

bliek iets dergelijks volkomen rustig aanvaardt? Hoe het komt, dat men zich volmaakt tevreden stelt met wat in wezen een surrogaat is?

Misschien, dat eens het antwoord op deze vraag zal luiden: het surrogaat is eigenlijk geen surrogaat. De overbrenging van geluiden op andere wijze dan traditioneel en sinds de mens begon te luisteren geschiedde, met name vanaf de geluidsbron via de lucht, naar het oor, wordt niet anders nu het mogelijk is geluiden, in het verleden geproduceerd, later opnieuw te laten horen.

Misschien ook zal het antwoord luiden (en de ontwikkeling van de "new sound" of "high fidelity" doet dit wel vermoeden): zolang men poogde het geluid vast te leggen met het doel de indrukken te benaderen, die men kan verkrijgen als men zelf bij de geluidsbron aanwezig is, was er sprake van een surrogaat. Toen men het geluid zelfstandig begon te vervormen, met het doel de illusie te versterken, dat men een "orkest" in de huiskamer kan halen, begon de geluidstechniek een eigen leven en kwam er een einde aan de periode van het surrogaat, van de "muziek in blik".

Hoe het ook zij: de twee geweldige massa-media, radio en plaat bestaan. Zij functioneren. Soms is het een nauw verbonden aan het andere. Welke invloed hebben ze op ons leven?

De overbrenging van geluiden of gesproken gedachten is uiteraard zeer oud. Het vastleggen van geluiden en woorden, om deze vervolgens talloze malen te kunnen laten herhalen is gloednieuw. Zo nieuw, dat men zich nauwelijks de betekenis hiervan kan indenken. Zo nieuw als indertijd de boekdrukkunst moet zijn geweest, die het geliefde handschrift naar de achtergrond drong en daarvoor het gedrukte, duizendvoudig gereproduceerde woord ging stellen. Zelfs het eenvoudigste lagere schoolboekje zal de wereldomspannende betekenis van de uitvinding der boekdrukkunst onderstrepen. Minder vaak zal men echter tot nog toe een dergelijk boekje tegenkomen, waarin de wereldomspannnende betekenis wordt aangeduid van Edison's uitvinding. En toch heeft de plaat een dergelijke betekenis.

En dank zij de plaat heeft ook de radio een dergelijke betekenis, zonder meer vergelijkbaar bij de uitvinding van de boekdrukkunst.

Albert Ternaaste.

Britse Kunstperikelen

Het feit dat 30 jaar geleden de B.B.C. is gesticht, heeft wat de muziek betreft niet alleen bijgedragen tot het meer muziek-gevoelig maken van een miljoenenpubliek. De B.B.C. heeft ook zijn eigen orkesten opgericht en behalve een permanent symphonie-orkest nog tientallen andere orkesten in de verschillende delen van het land, en voor de verschillende functies van de programma's: variété, salonmuziek, populaire muziek, enz. wat de toneelzijde betreft hebben radio en televisie ook niet alleen veel meer mensen de ogen geopend voor toneel als kunst, en aangezet om ook eens de "echte" schouwburg te bezoeken, maar zij hebben ontzettend veel bijgedragen aan het scheppen van reputaties voor actrices en acteurs. Zowel radio als televisie hebben natuurlijk actrices en acteurs van het zgn. levende toneel moeten lenen voor de "uitgezonden" vertoningen, omdat zij niet over eigen spelers beschikken. Wat de actrices en acteurs betreft is dus een zeer welkome uitbreiding van werkgelegenheid ontstaan. Voor een deel geldt dit ook voor de film-industrie. Er zijn, zoals men zal weten heel veel film-actrices en -acteurs die onvoldoende talent hebben om op het toneel te kunnen verschijnen, maar omgekeerd heeft de film vaak genoeg talent moeten lenen uit de schouwburg, en het bioscoop-publiek kwam dan zo onder de indruk van zekere "echte" toneel-actrices en acteurs, dat het meer geneigd werd deze mensen ook eens in levende lijve te gaan zien in de schouwburg. Wel verre van dat radio, film en televisie dus de echte, „levende" kunst-uitingen schade hebben aangedaan, hebben zij haar voordeel aangedaan, en tevens bewezen dat zij het zonder deze echte, levende kunst niet zou kunnen doen, omdat zij dan een voedingsbodem zouden missen. Wij moeten hierbij overigens het wijsgerige onderwerp buiten beschouwing laten, of er ooit wel echte kunst-voorstellingen mogelijk zijn zonder de levende, persoonlijke wisselwerking in de zaal, over het voetlicht, tussen kunstenaars en publiek. Men kan zich haast geen levende, progressieve, zich ontwikkelende menselijke maatschappij voorstellen waarbij alle muziek alleen over de radio zou komen, en alle visuele kunst alleen op het witte scherm van bioscoop of het glazen scherm van het televisietoestel te zien zou zijn. Intussen acht de Arts Council het in haar jaarverslag zorgwekkend dat bij alle snelle vooruitgang op het gebied van radio, televisie

INHOUD.

en bioscoop, waar enorme fortuinen aan worden besteed, een dergelijke ontwikkeling ontbreekt op het stuk van het levende theater in Engeland. In de afgelopen 25 jaren, zo zegt het verslag, is in heel Engeland geen theater gebouwd, en er is maar één nieuwe concertzaal gebouwd, (in Londen) overigens alleen maar ter vervanging van een andere concertzaal die door een bom tijdens de oorlog was verwoest. Het is dan ook niet te verwonderen dat vele concertzalen en schouwburgen ouderwets zijn geworden, en niet meer beantwoorden aan de eisen van een modern publiek, dat moderne bioscopen gewend is geraakt. Het onaangenaamst laat zich die veroudering van gebouwen eigenlijk gevoelen in schouwburgen: niet alleen in de zaal, maar vooral in kleedkamers, afgescheiden nog van het technische bezwaar dat voor moderne coulissen en belichting heel andere installaties nodig zijn dan men in die gebouwen kan vinden, of kan aanbrengen. Er is daar vergelijkend tegen aangevoerd, dat Engeland het nu eenmaal te druk had met het bouwen van woningen en fabrieken en andere "nuttige" gebouwen, om veel geld over te hebben voor theaters, die als een soort "luxe" werden beschouwd. Het merkwaardig verschijsel doet zich nu e c h t e r voor, dat in die opvatting snelle verandering is gekomen bij vele overheidsorganen. Naarmate duidelijker werd dat de oude toestand van "kunst" alleen voor een selectief gezelschap" aan het veranderen was doordat een zich op grote schaal, en snel uitbreidend deel van het grote publiek belangstelling ging voelen voor de kunst, zijn meer en meer overheidsorganen ertoe overgegaan bij haar bouwplannen van nieuwe wijken en nieuwe steden "culturele centra" in te lijven op dezelfde vanzelfsprekende manier als café's, electrische centrales, bioscopen, stations, bibliotheken, en alle andere erkende "publieke" essentialia. Wel verre van dit toe te juichen acht de Arts Council dat een groot gevaar. Hoe gaarne zij ook binnen de periode van de komende 10 jaar in Engeland op 100 plaatsen waar het nodig zou zijn 100 nieuwe schouwburgen zou zien verrijzen, zij gelooft dat de Kunst beter gediend wordt door een langzame ontwikkeling waarbij niet de gemeente op grond van bouwplannen beslist of ergens een nieuw theater behoort te komen. Zij gelooft — terecht — dat het helemaal niet goed zou zijn, als in England binnen een paar jaar tijds opeens 100 nieuwe gemeenteschouwburgen gebouwd zouden worden, die "gevuld" moeten worden met gezelschappen die waarschijnlijk geen hoog peil kunnen bereiken. Het is beter dat eerste-rangs-gezelschappen, die op het ogenblik slecht behuisd zijn, de beschikking krijgen over een nieuw en beter theater.

Van bijzonder belang is tegenwoordig het aantal zetels in theaters en concertzalen. Vroeger kon men volstaan met, laat ons zeggen, 500 plaatsen maar tegenwoordig zou dat niet genoeg zijn en de gebouwen moeten dus iets groter zijn. Een andere oplossing zou zijn de prijzen van de plaatsen te verhogen, en dat is dan ook wel gebeurd. Er is echter in Engeland een eigenaardige traditie, n.l. dat er een "schellinkje" moet zijn met zeer lage prijzen, om zelfs de armsten der armen gelegenheid te geven voorstellingen te zien. Zelfs tegenwoordig kan men op dat "schellinkje" nog vrijwel overal terecht voor een halve crown (2 sh. 6d.) waar vroeger de uniforme prijs 1 shilling was. Nu er wegens de Wellfare State en de gunst der tijden heus geen Engelsen meer zijn die het zo vreselijk armoedig hebben, zouden de prijzen best wat verhoogd kunnen worden. Maar men schijnt te vrezen dat dan het pas aangewonnen publiek verschrikt zal wegvluchten, b.v. naar de bioscoop, of terug naar huis, bij radio of televisie............ het is inderdaad een perikel............

J.G. van Sluijs.

Van de Redactie

Voor Uw gemak hebben we op blz. 3 de voornaamste data genoteerd, waarop het Cultureel Centrum Aruba middels één van haar onderafdelingen acte de présence geeft.

Het kan natuurlijk best zijn, dat U een ingeboren afkeer van Katten heeft. Toch heeft dat met de Tentoonstelling in Trocadero weinig te maken. Het zou best mogelijk kunnen zijn, dat U na het bezoek aan Trocadero van de weeromstuit een poes gaat houden, tot vreugde van een bepaalde vereniging, die alle inspanningen ten spijt, dagelijks ongerechtigheden moet constateren.

De film, die op 29 Nov. wordt vertoond, kennen wij niet, maar zo langzamerhand heeft de Filmliga zich een bijzondere reputatie verworven, als de liga die first class programma's brengt.

Dat U op 6 December van de partij bent, is heel natuurlijk te verklaren. Wie van ons gelooft niet op bepaalde dagen van het jaar in een bepaalde Heilige?

S.